

BÖLÜM 5

ANTİK YUNAN DÖNEMİNDE FELSEFE VE TIP İLİŞKİSİ

Ali Sertan BEŞER¹

GİRİŞ

Çağlar boyu felsefe ve tıp, insanoğlunun uğraşa geldiği iki alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Felsefe, “bilgelik-sevgisi” olarak ilk defa Pisagor tarafından tanımlandığı bilinmekte, insanın kendisi, çevresi, evrene dair bilgi arayışının yanı sıra ahlaki olarak kendini geliştirmesi dolayısıyla bilgeliliğin peşinden koştuğu çaba olarak anlaşılmıştır. Antik dönemde insanın varoluş alanına dair araştırması zorunlu olarak hastalıklarla mücadele eden insanın tıp bilimini geliştirmesini de gerektirmiştir. Felsefe, oluş ve yok oluşa işaret edip bunun üzerine düşünürken hekim de varoluşun kaçınılmaz sonu olan ölümü geciktirmek için elinden geleni yapmış ve yapmaktadır. Hekim, bilen kişi olarak, hastalıkları tedavi etmesiyle hikmet ve bilgi sahibi olduğu düşünülmüş daha antik dönemden itibaren bilge kişi olarak da görülmeye başlanmıştır. Buradaki amacımız tıp tarihi ya da filozofların felsefelerini bütünüyle vermek değildir. Bu yazının esas amacı felsefe ve tıp arasındaki ilişkinin tarihsel seyrini ana hatlarıyla özellikle Antik Yunan dünyasında ortaya çıkan filozof-hekimler ya da felsefeden bir şekilde etkilenmiş hekimler veyahut tıba etkisi olmuş hekim olmayan filozofların sistemlerine değinmektir. Böylece ilgisizmiş gibi görünen bu iki alanın aslında Antik Yunan’da nasıl ortak yoldan yürüdüğünü göstermek olacaktır.

ANTİK YUNAN’DA HİPOKRAT’A KADAR FELSEFE VE TIP

Antik Yunan döneminde tıp konusu genel olarak üç dönem olarak ele alınmaktadır: Mitolojik dönem, filozof hekimler dönemi ve Hipokrat anlayışının ege-men olduğu bilimsel tıp dönemi. Mitolojik dönem, tıbbi uygulamalarda büyücülüğe, doğaüstü güçlere başvurulduğu, açıklamaların mitolojiye dayandırıldığı bir dönemdir. İlk tıp bilgileri M.Ö. IX. Yüzyılda, Homeros’un İliada ve Odysseia adlı eserlerinde geçtiği bilinmektedir. Yine Homeros’un çağında iyileştirme gücüyle

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, besersertan@gmail.com,

süre dikkate alındığının altını çizmemiz gerekmektedir. Tarihsel olarak, felsefe-tıp ilişkisini Antik Yunan'da göstermek istediğimizde karşılaştığımız en büyük güçlük ise birçok orijinal kaynağın kayıp olması, bu sebeple bilgilerimizin kısıtlı ve ikincil kaynaklara dayandığı gerçeğidir. Yine bu kısıtlılık sebebiyle filozof-hekim olan bazı isimlerin unutulmuş olabileceği ya da bazı hekimlerin felsefi yönlerinin bilinmemesi de ihtimal dâhilindedir. Bizim burada andığımız filozoflar, hekimler ve filozof-hekimlerin en çok öne çıkan, haklarında bilgi sahibi olduğumuz örnekler olduğu, amacımızın da felsefe-tıp ilişkisine Antik Yunan özelinde dikkat çekmek olduğu hatırlanmalıdır. Felsefe-tıp ilişkisinin farklı dönemlerdeki durumuna bir nebze katkı sağlamak bu yazının nihai amacıdır.

KAYNAKLAR

- Aristoteles. *Historia animalium*. 494b21-4.
- Aristoteles. (1906). *De Sensu anda De Memoria*. (Trans. G.R.T. Ross, D. Phil.(Edin.). Cambridge University Press.
- Anonymous Londinensis, XX, 25ff.
- Aristoteles. (1961). *Parts of Animals*. (trans. Peck, A.L.), Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Aristoteles. (1996). *Metafizik*. (çeviren Prof. Dr. Ahmet Arslan). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Bayat, A. H. (2010). *Tıp Tarihi*. İstanbul: Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği.
- Capelle, W. (1994). *Sokrates'ten Önce Felsefe I*. (çeviren Oğuz Özügül). İstanbul: Kabalıcı Yayınları, Celsus, *De Medicina*.
- Çağlar Boyu Tıp, (1997). (çeviri Nilgün Güdücü), Roche Yayınları.
- Ertekin, C. (2019). *Tıbbın Öyküsü (2. Basım)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hippokrates, (1923). *Ancient Medicine, Volume I*, (with an English translation by W. H. S. Jones). London: William Heinemann Ltd.
- Kranz, W. (1996). *Antik Felsefe (2. Basım)*. (Türkçesi Suad Y. Baydur). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Laertios, Diogenes, (2010). *Ünlü Filozofların Yaşamları Ve Öğretileri*. (Yunancadan Çeviren Candan Şentuna). İstanbul: YKY.
- Llyod, G.E.R., (1970). *Early Greek Science: Thales to Aristotle*. London: Chatto & Windus.
- Longrigg, J. (1993). *Greek Rational Medicine*. London and New York: Routledge.
- Magner, N. L. (2005). *A History of Medicine (Second Edition)*. New York: Taylor&Francis Group.
- Miller, W., H. "Philosophy and Medicine in Ancinet Greece", *The Classical Journal*, Volume 44, No. 5, 1949; 309-318.
- Platon. (2019). *Kharmides, Eski Yunancadan Çeviren: Furkan Akderin*, İstanbul: Say Yayınları.
- Platon. (2002). *Phaidros, Translated with an Introduction and Notes by Robin Waterfield*, New York: Oxford University Press.
- Platon. (2018). *Timaios, Eski Yunancadan Çeviren: Furkan Akderin*, İstanbul: Say Yayınları.
- Sayı, A. (1991). *Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp (3. Baskı)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, sayı 47.